

בס"ד

חינוך לאור הפרשה

פרשת חוקת

אזנה ושמיט...

גיליון מס' 53

הרב יהונתן דדון

yd0527606276@gmail.com

חינוך לאור הפרשה/פרשת חוקת

אדמה ושמים...

מעשה בגנב שהחליט לשדוד בנק. איך אפשר? והלא בפתח עומד מאבטח שעורך בדיקה קפדנית ואינו מרשה להיכנס עם כלי נשק... החליט הגנב להתחפש לשוטר... ואכן, אך ראהו המאבטח, והניחו לעבור. הגנב פסע מעדנות, עקף את התור ושלף את האקדח: "זה שוד, את כל הכסף שבקופה!"

הפקידה קבלה הנחיה, אין לסכן את החיים. ערמה לפניו את כל השטרות שבמגירתה, ופנתה לפתוח את הכספת. לפתע ננעץ קנה אקדח בצלעותיו, וקול סינן: "שמט את האקדח, וידיים למעלה!" מאיפה הוא צץ?!... שמט את האקדח והרים את ידיו, ולכסן מבט. הלה, אזרח רגיל, החליק את האקדח לכיסו והוציא זוג אזיקים. אזק אחד נסגר בנקישה על ידו של השודד והשני לידו של הלוכד. "בוא איתי", ציווה. "לאן?", שאל הגנב. "לתחנת המשטרה, כמובן." "מ... מי אתה?!"... "אה, בלש בלבוש אזרחי", הפטירה. במקרה נקלע בשעת השוד, וסיכלו. השלים השודד עם המצב, סיכון מקצועי... אין זו הפעם הראשונה... הנוכחים פינו להם דרך, יצאו מהבנק ופסעו ברחוב העיר. אנשים הביטו בהם בסקרנות אדישה, לא בכל יום רואים אזרח אזוק לשוטר...

לפתע בא לקראתם אדם, נעצר מולם, לטש עיניים ופער פה בתדהמה: "אתה?!"... היה זה שכנו של הבלש מהקומה העליונה. ומה רואה הוא? כל השכונה תסער! מר כהן, מהקומה תחתיו, מובל אזוק בידי שוטר ברחוב העיר, כאחרון הפושעים! דווקא נראה אדם הגון, משפחה שקטה, בעל למופת ואב מסור. מי היה מאמין?!

עיני הבלש חשכו. הוא מכיר את השכן, פטפטן בלתי נלאה, תחנת ממסר. חייבים לכבות את האש באיבה, לפני שאי אפשר יהיה להשתלט על הלהבות. עצר ואמר: "אתה אל תראה אותי ככה. האמת, זה היה שוד, אני בלש בלבוש אזרחי, ועצרת שודד שהתחזה לשוטר, בעיצומו של שוד. אני מוביל אותנו כעת לתחנת המשטרה!"

"אה", אורו עיניו של השכן מהקומה העליונה. יהיה מה לספר בשכונה. מר כהן, זה שנראה אפור כל כך, הוא למעשה בלש מהולל! תפס שודד בשעת מעשה, גיבור ישראל, מי היה מאמין! השודד קלט מיד את המצב. נתפס, מה לעשות, אבל לפחות יוכל לנקם בבלש שתפסו. אח, נקמה כה מתוקה. מיד התערב ואמר: "אתה בטח מאמין לזו?"...

השכן המבולבל העביר מבטו מהאחד לשני. אין להכחיש את מראה העיניים, שוטר מוביל אזרח אדוק, הכל מבינים מי הפושע ומי איש החוק. חבל, יש לו ילדים כה חמודים!

הבלש הבין להיכן הרוח נושבת, ומהר להתערב בטרם תלבה את האש: "ראה", אמר בבהילות, "אני טוען שאני בלש לבוש אזרחי והוא שוטר מתחזה, ואני אזקתי אותו. הוא טוען שהוא שוטר ואני גנב, והוא אזק אותי – תבקש ממנו להראות לך את המפתח לאזיקים..."

המפתח בידי! – הוציאו מכיסו ונפנף בו – "ומי שהמפתח בידו הוא האדוק, והשני אסירו!" כה הגיוני, ברור כשמש!

וכלפי מה הדברים אמורים? אנו והיצר הרע, אזוקים משכבר הימים: "יצר לב האדם רע מנעוריו" – "משננער לצאת ממעי אמו" (בראשית ח', כ"א וברש"י שם).

אנו קשורים למידותינו ומאוויונו, חמדותינו ותשוקותינו. השאלה היא, אצל מי המפתחות? מי שולט על מי, והמבחן: האם מסוגלים אנו להשתחרר ולהינתק. מובילים, או מובלים.

(והגדת", בשם הסבא מנובהרדוק דצ"ל)

*

בפרשת השבוע – עם ישראל שוב מתלוננים על הקב"ה ועל משה רבינו, והפעם הקב"ה מעניש את המתלוננים בעונש "מעניין" – נחשים. "וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים וינשכו את העם".

עם ישראל באים למשה רבנו ואומרים לו: "חטאנו כי דיברנו בה' וברך, התפלל לה' ויסר מעלינו את הנחש". משה רבנו מתפלל וה' אומר למשה רבינו: "עשה לך שרף ושים אותו על נס, והיה כל הנשוק וראה אותו וחי". (נס – קורת עץ גבוהה). כך עשה משה רבינו, ואכן כל מי שנשך אותו נחש, הביט אל נחש הנחושת וחי.

ואמרו חז"ל במשנה (מסכת ראש השנה): "וכי נחש ממית או מחיה? אלא, בזמן שהיו ישראל מסתכלים למעלה ומשעבדים את ליבם לאביהם שבשמים היו מתרפאים, ואם לאו היו נימוקים".

וצריך להבין:

- א. מה העניין להעניש דווקא בנחשים?
- ב. מדוע עם ישראל אומרים למשה רבנו שיתפלל לה' ויסיר את "הנחש" ולא את "הנחשים"?
- ג. מה העניין לשים נחש על עמוד גבוה? אפשר לשים שם משהו אחר שיגרום להם להסתכל למעלה ולשעבד ליבם לאביהם שבשמים.

אפשר להסביר כך:

נחש מסמל משהו נמוך מאוד, הוא זוחל על העפר וכמעט חלק ממנו... גם האדם מגיע מהאדמה ולכן גוף האדם, החלק הגשמי שבו "מושך" אותו למטה. לעומת זאת הנשמה שהיא חלק אלוהי ממעל, מושכת את האדם למעלה.

בני ישראל הביטו "למטה". הם התלוננו על האוכל, זה שמזין את הגוף, ובכך הראו שהם משועבדים לגוף, לחומריות. ולא מספיק להם ה"מן" שהוא אוכל רוחני. הקב"ה העניש אותם בנחשים דווקא כדי להראות להם שמבט למטה – הורג.

מבט למטה – שורף. את מה הוא שורף? את הרוחניות.
רש"י אומר שהארס של הנחש שורף את האדם ולכן נקראים הנחשים
הללו "שרפים". מה הכוונה שורף את האדם? הרי כלפי חוץ הנשור
לא נראה "שורף"? אלא, זה שורף מבפנים..
בדיוק כמו שהעבירה שורפת מבפנים אפילו שהאדם נראה "רגיל".
ובזה רצה ה' ללמד אותנו שההולך אחר החומריות ומשעבד עצמו
ליצר הרע (לנחש...), הוא שורף את עצמו מבפנים.

מה התקנה?

לקחת את אותה החומריות, את העפר שממנו אנו עשויים, ולהרים
אותו גבוה, להשתמש בו לרוחניות. לעבוד את ה' גם עם החומריות
שבנו. לשעבד גם את הגוף – לשמים.

[כמו שכתוב בחז"ל "ולעבדו בכל לבבכם" – שצריך לעבוד ה' גם עם
היצר הרע, להשתמש בגוף לרוחניות]
עם ישראל מחפשים פתרון לבעיית "הנחש", ולכן הם אמרו למשה
"ויסר מעלינו את הנחש".

הם הבינו שהבעיה היא לא "הנחשים" שמסתובבים.
אלא, הנחש, היצר הרע, החומריות שמושכת אותם למטה.

*

סוס ורוכבו...

מעשה נפלא כותב ה"בן איש חי" דיע"א וזה לשונו:
מעשה בעשיר אחד שהיה רוכב על סוסו חוץ לעיר כדי לבוא לעיר,
ובעודו רחוק משער העיר שתי שעות, מצא איש פיסח יושב על אם
הדרך וצועק בקול יללה ותחינה, ויבקש מהעשיר מתנת ידו. והעשיר
הוציא מכיסו מטבע כסף וישליכה אל הפיסח ויקרא הפיסח בקול
גדול "אלוקי השמים ישלם לך כפל כפליים על החסד אשר עשית
עמדי" וירם את המטבע שהשליך אליו העשיר, ובצלעו על ירכו ניגש
אל הרוכב וינשק שולי מעילו ויאמר "אם טוב בעיניך להגדיל חסדך

עמדי ונתת לי לרכוב עמך על סוסך להביאני העיר כי הדרך רחוקה
ולא אוכל לילך רגלי, לבוא שמה"...

והעשיר שהיה נדיב לב וחפץ חסד ירד מעל הסוס וירכיב את
הפיסח על הסוס ויתן את הרסן בידו, ואחר כך עלה גם הוא על
הסוס וירכב. והיו שניהם רוכבים ביחד על הסוס הפיסח בראש
והעשיר מאחוריו.

אחר שנכנסו לעיר והגיעו לשוק, אחז הפיסח בידו את הרסן ועצר
את הסוס והעמידו, ויפן אל העשיר הרוכב מאחוריו ויאמר לו: "עתה
רד מעל הסוס כי כבר עתה אנו נמצאים בשוק העיר". ויאמר לו: "מה
אתה מדבר? וכי זה סוסך או סוסי? מהר איפוא רד פן תקצר רוחי
בך והשלכתיך כרגע ארצה!"

ויזעק הפיסח צעקה גדולה ומרה בכל השוק בעודו רוכב והרסן בידו
ויאמר בקול בכי: "ראו אנשים טובים מה מעולל לי הרשע הזה! חושן
לעזרתי כי איש פיסח וחלש אנוכי ואין אני יכול להתקומם נגד
הבליעל הזה האומר לגזול את סוסי ממני. הלא אנוכי פגשתי את
האיש הזה יושב על המסילה הרחק שתי שעות מפתח העיר ויתחנן
אלי כי עייף הוא ונכמרו רחמיי עליו וארכיבהו, ועתה שצריך להודות
לי על חסדי אומר להשליכני ארצה ולגזול את סוסי ממני אשר הוא
כל רכושי!"

ויקומו כולם לריב עם העשיר, ולשווא עמל להכחיש דברי הפיסח כי
ילת הפיסח ודמעותיו המדומות עוררו חמלה בלב כל האנשים
ויאמינו לו. סוף דבר אמר העשיר: "אם כן איפוא ניסע נא לשופט".
ניגשו אל השופט ויספר לפניו דברי הריב ויאמר השופט אל העשיר:
"רואה אני את דבריך כי אמת הם אך מה אוכל לעשות, הלא אתה
בידך איבדת את זכותך וכוחך כי כאשר חסת עליו והסכמת
להרכיבו על סוסך. היה לך להרכיבו מאחוריך והרסן הוא בידך ואז
לא היה יכול לדבר נגדך דבר אך עתה אשר השלטת אותו עליך

והרכבתו לפניך ומסרת הרסן בידו הרי שני דברים אלו הם כמו שני עדים המעידים כי הסוס שלו".

ומכאן מתבקשת המסקנה שנזכור מי מוביל ומי מושל עלינו, לשים את היצר הרע במקום הראוי לו ובל נתפתה לתת לו את המושכות. רק אדם המוביל יודע את הדרך אשר ילך בה.

*

לנתב את היופי לעבודת ה'...

הנזיר, שהתורה עוסקת בעניינו בפרשת נשא, הוא אדם שנחשף למחזה שלילי מסוים, שעלול לדרדר אותו מבחינה אישית, רוחנית ומוסרית. כדי שאותו מחזה לא ישפיע עליו באופן שלילי, הוא מחליט לקחת "צעד אחד אחורה" למשך תקופה מוגבלת בת שלושים יום, ולהינזר משתיית יין (רש"י במדבר ו', ב'). כאשר הנזיר מסיים את תקופת ימי נזירותו, עליו להקריב קרבן וכן לגלח את שערות ראשו (במדבר ו', י"ח), את השיער שורפים תחת הקרבן.

הגמרא מספרת: "אמר שמעון הצדיק (כהן גדול, משיירי כנסת הגדולה): מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא, אלא אחד. פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתיו שהוא יפה עיניים וטוב רואי, וקווצותיו סדורות לו תלתלים. אמרתי לו: בני, מה ראית להשחית את שעריך זה הנאה? אמר לי: רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין ונסתכלתי בבבואה שלי, ופחד עלי יצרי ובקש לטורדני מן העולם. אמרתי לו: רשע! למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רימה ותולעה! העבודה (לשון שבועה) – שאגלחך לשמים! מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו, אמרתי לו: בני – כמוך ירבו נזירי נזירות בישראל". (נדרים ט"ו ע"ב)

וצריך להבין: הרי אותו נזיר מהדרום חשש שיופי גופו ושערותיו יפילו אותו, ואם כן, מדוע הוא לא הלך להסתפר? מדוע הוא החליט לקבל על עצמו נזירות, ואז, בסיום התקופה הוא גזז את שערותיו

והעלה אותן יחד עם הקרבן?

רבי ירוחם ממיר כותב שגם לפרט זה יש משמעות עמוקה.
אותן שערות העלולות לטרוד את האדם מן העולם, אל לנו "סתם"
לגזור ולזרוק אותן – אלא עלינו להעלות גם אותן לבורא עולם.
אלוקים ברא יופי בעולם, ואלוקים נתן לכל אדם את היופי שלו
בהתאם לתפקידו בעולם. אין לשרוף ולכלות את היופי, אלא יש
לנתב אותו לעבודת הבורא. לכן אותו נזיר לא סתם הסיר את
שערותיו, אלא העלה אותן לאלוקים, יחד עם הקרבן. רש"י מדגיש,
שיש קדושה בעצם השיער של הנזיר, משום שכל מה שברא
הבורא בעולם, יש לו קדושה, אם האדם מוכן לפתוח את הפתח
עבורה.

*

הבעל שם טוב הקדוש אומר ש"איש יהודי" פירושו:

א – אדמה. י – יהודי. ש – שמים.

תפקיד היהודי לחבר שמים וארץ – לא להישאר בארצות אלא
להעלות את האדמה שבו לשמים!

*

מספר הרב יצחק לורנץ שליט"א:

הוא היה בחיר הישיבה. כל מי שראה אותו בתלמודו בהיכל בית
המדרש, ניבא לו עתיד מזהיר. המחזה היה מדהים: 'סנה בוער
באש'... מתפלפל בלהט, סוחף את כל בני החבורה במלחמתה של
תורה – בקולות וברקים.

במפתיע, כשהגיע לפרקו – לא היה מן הראשונים בישיבה לעמוד
תחת החופה. כי 'ליקוי' קל היה לו, למיודענו: חסרה לו מידת
הסבלנות. מסתבר כי האש הפנימית שבערה בו בשעת לימודו,
גלשה גם לתחומי החולין. משנתקל בסיטואציה שאינה לרוחו, היה
רותח מזעם. לא הגיעה לפתחו אפילו הצעת שידוך אחת.

נכון, נדירות הן מעלותיו בקנייני התורה, אך מי יסכן את ביתו במידת הכעס הנמשלת לעבודה זרה. משנקפו הימים, החל מיודענו להפנים את מצבו. 'בעל מום' אנוכי, אמר לעצמו, וניסה להילחם נגד מידותיו. בשני הימים הראשונים הצליח להיות שקט וסבלן, אך ביום השלישי השתחרר ה'קפיץ' והנזק היה כפול ומכופל... כך התנהלו חייו, מנסה להתגבר, אך כבול באדיקי הכעס. עד שהגיע המשבר. הבחור עזב את הישיבה והסתגר בביתו. הוריו הפנו אותו אליי לקבלת הכוונה. פתחתי עמו בדברים רכים: איזו סוגיה במסכת החיים תבחר ללבן איתי? בתבונתו, השיב: "אינני מבקש עזרה בקידום ענייני שידוכים. ברור לי שאיני בשל עדיין להקים בית. עיקר העיקרים עליו אני מייגע את מוחי – איך אני מכבה את האש שיוקדת בתוכי. אני רוצה להפוך לאדם אחר, שקול וסבלן".

הגרש"ז אויערבך דצ"ל היה נוהג לומר: לפעמים 'הנחת היסוד' המונחת בשאלתנו של המתיעץ – היא-היא מקור הבעיה... פניתי אל הבחור בגילוי לב: מצפה אתה ממני, יקירי, שאסייע לך בכיבוי האש הבוזרת בפנימיותך? צר לי לאכזב אותך, חלילה לי מלעשות כן. אדרבה, **חובתך לטפח את תכונת היסוד שהשריש בורא עולם בקרבך...** הבחור נתקף הלם. הוא רצה להתווכח, אך מילותיו כאילו נעתקו מפיו... ניסיתי לנחמו ולהפיח בו תקווה: אל נא תיפול ברוחך. המשבר שתקף אותך הוא תוצאה של ניסיוןך לחנוק את עצמך. מצבך טוב, לעומת אחרים שניסו ללכת בדרך זו ונפלו רח"ל לתהום הנשייה של 'הרס עצמי'.

כה כתב ב'אבן שלמה' בשם הגר"א זיע"א: "אף מי שטבעו רע, לא ילך נגד הטבע לגמרי, כי לא יתקיים בידו. למשל, מי שנולד במזל מאדים, שהוא מוכרח להיות שופך דם, אז בידו להתחנך להיות שוחט או מוהל, ולא להיות ליסטים".

מתנה גדולה קיבלת מבורא עולם. מוטל עליך ללמוד כיצד להשתמש בה, לנתב אותה לאפיקי הקודש. אם תרצה, אפנה אותך ליועץ מומחה אשר ידריך אותך כיצד לתעל את כוחותיך. זו מלאכה הדורשת זמן ותרגול.

בשלב שני, ילמד אותך המומחה טכניקות ל'ניהול כעסים' ולשליטה עליהם בכל הנוגע לענייני החולין.

"הבנתי", אמר הבחור, "שאדם אינו יכול לשנות תכונת יסוד אלא לתעל אותה לאפיקים הנכונים, כמו גם לווסת את המיון עד שימצא את שביל הזהב. ובכל זאת, מדוע אמרת שתכונת האש היוקדת בקרבי זאת 'מתנה'. וכי זו מתנה??..."

"אמור נא לי", השבתי לו בשאלה, "סבלת פעם ממידת העצלות?".
"לא", הוא השיב, "קשה לי להבין מה התענוג לשבת בטל ולא לעשות כלום...".

מדהים!

אנשים שיסודם באש, חרוצים וזריזים. גם הלך המחשבה שלהם חריף ומהיר. אתה מצטער על תכונתך, אבל אנשים בעלי יסוד העפר היו נותנים את נפשם לזכות במעט מהאש שלך... כל אדם נולד עם היסוד המיוחד לתפקידו, עליו רק ללמוד איך להפיק

ממנו את הדבש. (חכמת הנפש היהודית חלק ב')

*

כדי לעלות צריך להסתכל למעלה...

בפרשת השבוע הקב"ה מלמד אותנו שצריכים להביט למעלה – ערך עצמי. ולא להביט למטה ולחשוב שאני לא מסוגל.

מי שמביט למטה – מתנהג בצורה כזאת ומתפלש בעפר...

הוא "מת" אפילו שהוא חי. מי שמביט למעלה – מבין שהוא מסוגל ויכול ויש לו את הכוחות – מתנהג בצורה כזאת ונוסק למעלה.

הוא נקרא "חי". ואפילו אם רק עכשיו הוא התחיל להביט למעלה,

כבר הוא נקרא "חי"! כי ברגע שהאדם מבין שיש לו כוחות גדולים, ונשמה שהיא חלק אלו-ה ממעל, זה לבד מרים אותו וגורם לו לשנות כיוון ולהתחיל לעלות.

כדי לחבר את ה"אדמה" עם ה"שמים" - צריך להעריך את עצמך, לדעת שאתה מסוגל, ופשוט להביט למעלה כל הזמן. לשאוף גבוה!

*

לסיום: רש"י אומר שהקב"ה שלח דווקא נחשים כי "יבוא נחש שלקה על הוצאת דיבה ויפרע ממוציאי דיבה. ויבוא נחש שכל המינים נטעמים לו טעם אחד ויפרע מכפווי טובה שדבר אחד משתנה להם לכמה טעמים".

אפשר להסביר את דברי רש"י כך:

מי שמוציא דיבה - זה אחד שמסתכל למטה. הוצאת דיבה נעשית כדי להוריד את השני. מי מתנהג כך? אדם שנמצא למטה, ולא מעריך את עצמו. אדם כזה לא "חי".

[העונש על לשון הרע הוא צרעת, ומצורע נחשב כמת. הוא לבד.]
מי שמעריך את עצמו, וממילא גם את חברו, לא יוציא דיבה. אדם כזה "חי" - מאיר פנים, גומל חסדים, אהוב בשמים ואהוב על הבריות.

הנחש נענש ולכן הוא טועם טעם אחד בכל המינים. מי שנמצא למטה ולא מעריך את עצמו ואת האחרים, רק הוא יכול לחשוב שכולם אותו הדבר... מי שמעריך את עצמו ואת האחרים מבין שלכל אחד יש "טעם" אחר... לכל אחד יש טעם מיוחד שמאפיין אך ורק אותו.

אדם כזה הוא "חי", הוא לומד מכל אחד ולא חושב שעליית האחר מגיעה על חשבוננו...

שבת שלום!

העלון מוקדש
להצלחת התורם וכל משפחתו
ברוחניות ובגשמיות

לתגובות ולקבלת העלון במייל: yd0527606276@gmail.com